

Frågor till kommunerna inför årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2021

På uppdrag av Naturvårdsverket samordnar länsstyrelsen varje år den regionala uppföljningen av Sveriges nationella miljömål. I uppföljningen ska åtgärder inom olika delar av samhället, däribland kommuner, redovisas. Länsstyrelsen vill därför gärna ta del av åtgärder av betydelse för miljömålen som utförts i länets kommuner under det senaste året.

Svarsformat: Om åtgärder med bäring på frågorna nedan har genomförts, vänligen beskriv tydligt vad som var syftet med åtgärden, dess effekter alternativt förväntade effekter samt när i tid åtgärden genomfördes/genomförs.

Svara gärna direkt i detta dokument och skicka det till brita.asplund@lansstyrelsen.se senast den **4:e oktober**.

Svaren gäller: [Gävle kommun]

Begränsad klimatpåverkan

Förra året frågade vi hur kommunen arbetar med byggande i trä. Hur har detta arbete utvecklats sedan förra året?

Svar: Gavlegårdarna ingår med Gavlefastigheter i ett stort gemensamt projekt i Hemlingby (Hemlingborg) där man bygger vårdboende, skola, förskola och idrottshall med KLT-Stomme som är korslimmat trä.

Bostadshuset (132 lgh) som Gavlegårdarna bygger i Hemlingby, byggs också med trästomme.

Arbete pågår med att bygga ett 7-vånings och ett 15-våningshus på området Godisfabriken som får träfasader.

Gavlefastigheter har utvecklat arbetet med klimatberäkningar. Bolaget har utfört klimatberäkningar av en hel byggnad och gör klimatberäkningar på grund och stomme i nybyggnadsprojekt. Det ingår också som krav när vi certifierar nya byggnader enligt Miljöbyggnad Silver. Gavlefastigheter utvecklar just nu rutiner och arbetssätt inför kravet på klimatdeklarationer.

Gavlefastigheter har påbörjat klimatberäkning enligt GHG-protokollet.

Övriga exempel för att begränsa klimatpåverkan:

Gavlefastigheter och Gavle Drift & Service arbetar på flera sätt med hållbara resor och transporter. Under 2021 startade GDS en kommunal cykelpool. Cykelpoolen kommer tillhandahålla cyklar för alla kommunala verksamheter genom att erbjuda leasingavtal på ett liknande sätt som för den centraliserade fordonsflottan. GDS tillhandahåller fordon till

kommunkoncernen som är fossilfria till 95%, dock tankas dessa fordon inte 100% fossilfritt i dagsläget.

Under 2021 har Gavlefastigheter arbetat med hyresgästernas resor. Arbetet har bland annat genomförts genom att ta fram Gröna Resplaner för Kultur och Bildningscentret (KBC) och för Hemlingborg. Arbetet sker i samverkan med andra kommunala bolag och sektorer och ska främja hållbara resor till och från dessa fastigheter. Gavlefastigheter arbetar även med hållbar skolmobilitet genom att öka barn och ungas deltagande i utformning av trafikmiljön på skolan och där är elevråden är ett viktigt forum.

Gavlefastigheter deltar även i andra kommunala sammanhang som främjar hållbart resande så som Laddinfrastruktur, mobilitetshubbar m.m.

Giftfri miljö

- Vilka kemikalier som finns i de varor eller kemiska produkter ni använder inom kommunkoncernen kartlägger ni och följer upp? Använder ni till exempel olika indikatorer/mått som ger er möjlighet att följa hur användningen av kemikalier förändras över tid?

Svar: Flera av våra bolag och förbund har miljöledningssystem där ett systematiskt kemikaliearbete ingår med kartläggning och uppföljning av kemikalier. Flera bolag använder också databassystem för att förenkla uppföljningen. Ett arbete pågår för att se om sektorerna (förvaltningarna) också skulle kunna använda liknande databassystem för att underlätta den systematiska uppföljningen.

Gavlegårdarna är miljöcertifierade enligt ISO 14001 och har rutiner för bolagets kemikaliehantering. Bland annat görs en årlig kemikalieinventering där alla kemikalier registreras hos ett företag som heter Chemgroup och som klassar bolagets kemikalier. Så långt det är möjligt ska bara "bra" miljöklassade produkter användas.

Gavlefastigheter arbetar också systematiskt med inventering, substitution och riskbedömningar av kemiska produkter och har digitala verktyg för detta. När det gäller byggnadsmaterial använder bolaget Byggvarubedömningen som verktyg vid val av produkter ur både kemiskt innehåll och livscykelaspekter.

- Använder ni särskilt farliga ämnen eller finns de i varor eller kemiska produkter inom kommunkoncernen (särskilt farliga ämnen finns på kandidatlistan <https://www.kemi.se/lagar-och-regler/reach-forordningen/kandidatförteckningen>)
Svar: Ja några finns iaf förvarade och i våra kemikalieförteckningar hos ett bolag, men vi arbetar för att fasa ut dessa.
- Vilket arbete utförs för att minska användningen av kemikalier inom kommunkoncernen?
Svar: Det systematiska arbete som beskrivs i frågan ovan. Gävle kommun arbetar efter målet i det Miljöstrategiska programmet: Invånarnas användning av och exponering för miljö- och hälsofarliga ämnen ska minska. [Miljöstrategiskt program \(13\).pdf](#)

Ett helhetsgrepp gällande om Gävle kommun behöver en Kemikalie,- och plastplan, alternativt en kemikaliepolicy eller annat styrande dokument, pågår, samt översyn över sektorernas arbete med kemikalier. Detta för att samordna och tydliggöra de beslut, åtgärder och resurser som behövs för att uppmärksamma vilka kemikalier som används. När det gäller

plast är det angeläget att mängden plast ska minska och att den plast som används ska vara biobaserad eller återvunnen och möjlig att återvinna-”Rätt plast på rätt plats”.

Utbildning Gävle har under många år fasat ut och arbetat för att minska både plast och kemikalier i sin verksamhet, både genom att ställa krav vid upphandling, samt att inventera lokalerna och byta ut till bättre produkter i skola och förskola.

Bolagen har en arbetsgrupp som kommer att utbildas i det nya verktyget från Chemgroup för att minimera användandet av kemikalier. Det kemikalier som används ska registreras hos Chemgroup samt att säkerhetsdatablad ska finnas för alla produkter. Frågan om kemikalier och dess användning är en stående punkt på Arbetsmiljökommitténs regelbundna möten.

I övrigt genomför Gavlefastigheter till exempel årlig inventering som bidrar till att hålla nere antal produkter.

Skyddande ozonskikt

Har det skett något åtgärdsarbete senaste året med bäring på farliga ämnen från bygg- och rivningssektorn, t.ex. informationsinsatser, ökade tillsynsinsatser/kampanjer?

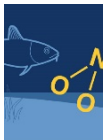
Svar: Nya rutiner för att uppfylla nya lagkrav gällande registrering hos Naturvårdsverket av farligt avfall har tagits fram för Gavlegårdarna tillsammans med Gästrike Återvinnare och Gavlefastigheter.

Strålsäker miljö

- Har det skytt några tillsynsinsatser under senaste året i syfte att minska barn och vuxnas exponering för strålning.

Svar: Vi har begärt in radonrutin från förskolorna. Vi har annonserat på stadstavlorna och på sociala medier att det är dags att mäta radon. Vi har löpande svarat på frågor om radonåtgärder och tagit emot radonmätningar som sedan blivit synliga i den publika radonkartan.

Ingen övergödning

- Hur många enskilda avlopp finns det i kommunen och hur många har åtgärdats det senaste året?

Svar: Från 2020 till och med idag 2021-09-21 har totalt 17 st åtgärdat sina avlopp.

- Har det genomförts några åtgärder för förbättring av rening vid avloppsreningsverk, och effektiv dagvattenpolicy?

Svar: Under 2020 påbörjades installation av skivfilter och trumfilter på Duvbackens reningsverk för förbättrad fosforrening. Intrimning av anläggningen pågår. Senast 28 december 2021 ska

verksamhetsutövaren lämna förslag till nya utsläppskrav till miljöprövningsdelegationen för beslut. Ansökan för nytt avloppsreningsverk som ska ersätta Duvbacken har lämnats in till Mark- och miljödomstolen.

Dagvattengruppen arbetar också med att ta fram riktlinjer som ska spegla dagvattenpolicyn.

- Har det genomförts eller pågår det andra arbeten med att minska näringsbelastningen till våra vattenförekomster?

Svar: Handläggning av anmälningspliktiga dagvattenanläggningar pågår.

Levande sjöar och vattendrag

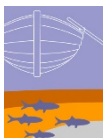
- Hur många utförda eller pågående projekt finns det i kommunen för att helt uppnå miljömålet i en sjö eller vattendrag (presenter projektet)?
- Vilka åtgärder har genomförts under året som har positiv påverkan på sjön/vattendraget att nå miljömålet?
- Vilka är de viktigaste åtgärderna under det kommande året för att komma framåt?

Svar: En Vattenplan diskuteras.

Grundvatten av god kvalitet

- Vilka insatser/åtgärder för att bidra till måluppfyllelse har genomförts i kommunen sedan ett år tillbaka?
Svar: Arbete med nya vattenskyddsföreskrifter samt känslighetsanalys av åsavsnitt pågår och kommer pågå under flera år.
- Vilka är de viktigaste åtgärderna under det kommande året för att komma framåt?
- Svar: Viktigast för att komma framåt är ett sammanhållet prioriterat arbete.

Hav i balans samt levande kust och skärgård

- Vilka åtgärder har genomförts under det senaste året som kopplar till bevarande av natur- och kulturvärden längs kusten och/eller bevarande av biologisk mångfald tex i grunda kustnära miljöer? Resultat/effekter av dessa?
Svar: I mars 2020 bildade kommunen Limöns naturreservat. Naturreservatet omfattar Ca 205 ha, varav ca 101 ha havsområde.

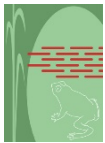

- Vilka insatser/åtgärder har genomförts för att värna om det kustnära friluftslivet?
Resultat/effekter av dessa?
Svar: Under pandemiåret 2020 samt friluftslivets år 2021 har Fritid arbetat med ett LONA-projekt för att tillgängliggöra friluftslivet både vid kusten och inlandet med syftet att fler Gävlebor och besökare ska hitta ut till naturen och friluftslivet. Åtgärder är flera inlägg i sociala medier, information på stadstavlor och i media samt riktade utskick till målgrupper som till exempel skola, träffpunkter och nyanlända familjer via Arbetsförmedling och Arbetsmarknadsenheten.

- Har det genomförts några övriga åtgärder som bidrar till miljömålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård*?
Svar: Vi har blåflagg-status på kommunens Gästhamn och arbetat för en miljömässig hållbar gästhamn. Flera åtgärder har genomförts med fokus på sortering, insamling av kemikalier men också barnaktiviteter som exempelvis uppmuntrar till att plocka och sortera skräp.

Fritid gör dykningar vid kommunala badplatser och tar upp skräp från botten.

- Har det genomförts åtgärder/tagits beslut som kan anses motverka måluppfyllelse?
- Vilka är de största behoven när det gäller ytterligare åtgärder och/eller bättre styrmedel?
- Hur ser satsningarna framåt ut?

Myllrande våtmarker

- Har ni genomfört några åtgärder under året som bidrar till att uppfylla miljömålet Myllrande Våtmarker, till exempel anläggning eller restaurering av våtmarker?

Levande skogar

- Bedriver kommunen hyggesfritt skogsbruk på någon del av sitt skogsinnehav? Om ja: på hur stor areal?

Svar: Gällande hyggesfritt skogsbruk, så har vi några områden som vi gallrat under året som fortsatt kommer att skötas mha succesiv utglesning och därigenom få upp en ny förnygring medan ett högre trädskikt finns kvar. Gävle använder utglesning som en skötselmetod att få till ett hyggesfritt brukande av Gävle kommuns skogar. Gävle har ambitioner att påbörja hyggesfritt skogsbruk under nästa år på några mindre och lämpliga bestånd.

- Har kommunen utökat sina frivilliga avsättningar av skog under det senaste året? Om ja: med hur stor areal?

Svar: Inga formella nya avsättningar. Sedan sker en löpande översyn och en revidering av skötselplanen och dess målklassning efter utförda åtgärder och då områden nybildas när avdelningar delas och blir produktion och/ eller naturvårdsområden som målklass.

- Har kommunen under det senaste året genomfört eller medverkat till några andra åtgärder som utvecklar eller bevarar natur-, kultur- eller sociala värden i skog i kommunen? (beskriv kortfattat vad åtgärderna handlat om)

Svar: I mars 2020 bildade kommunen Limöns naturreservat. Naturreservatet omfattar ca 205 ha, varav ca 80 ha skogsmark.

I samband med Friluftslivets år 2021 valde Gävle kommun att förbättra skyltningen i Testeboskogens naturreservat. Syftet med investeringen var att tillgängliggöra rekreations- och friluftslivet i kommunen samt att stärka platsen som utflyktsmål och komma hela Gävle till gagn. Genom en förstudie undersöktes Testeboskogens kulturlämningar och därefter sattes skyltar ut för att påvisa var dessa lämningar ligger. De kulturhistoriska spåren består av rester av gamla bosättningar och tidigare uppbrutna, numera igenväxande ängs- och odlingsmarker.

Under pandemiåret 2020 samt friluftslivets år 2021 har Fritid arbetat med ett LONA-projekt för att tillgängliggöra friluftslivet både vid kusten och inlandet med syftet att fler Gävlebor och besökare ska hitta ut till naturen och friluftslivet. Åtgärder är flera inlägg i sociala medier, information på stadstavlor och i media samt riktade utskick till målgrupper som till exempel skola, träffpunkter och nyanlända familjer via Arbetsförmedling och Arbetsmarknadsenheten. Satsningar har även gjorts genom att tillgängliggöra naturområden med skyltning, aktivitetsbaserade insatser som exempelvis träningsrunda utomhus, guidningar i naturen etc.

Ett rikt växt- och djurliv

- Har kommunen under det senaste året arbetat med bekämpning av invasiva arter? Om ja, beskriv åtgärden/-rna och eventuella resultat?

Svar: Tillsammans med länsstyrelsen arbetat mot den invasiva arten smörbult.

Gävle kommun bekämpar Jätteloka och Jättebalsamin. Vi bekämpar i nuläget inte parkslide/Jätteslide, men kartlägger bestånd på kommunal mark för eventuella framtida åtgärder.

Jätteloka kontrolleras och bekämpas mekaniskt genom att stjälken huggs av vid roten när plantan vuxit upp, men innan den blommat. Det nedklippta materialet läggs i förslutna påsar och slängs på återvinningscentral i container för saker som inte ska återvinnas. Kontroll utförs i maj, bekämpning i juni innan frösättning. Kontroll igen i augusti, bekämpning i september innan ev. frösättning. Jättelokan har gått bra att bekämpa i år, dock är det problematiskt när jättelokan växer i vägkanter där vi utför slåtter. Detta är något vi arbetar med för att ta allt i rätt ordning.

Bestånd av jättebalsamin kontrolleras och bekämpas mekaniskt genom att plantan dras upp med ro-ten eller slås av när den vuxit upp, men innan den blommat. Det uppdragna materialet läggs i förslutna påsar och slängs på återvinningscentral i container för saker som inte ska återvinnas. Planeringen är att kontrollen ska utföras i juni och bekämpning i juli innan frösättning. I år har detta blivit försenat då vi bytt entreprenör och bekämpningen kom i gång senare än vad som var tänkt. Vi har inte hunnit över alla ytor som vi önskat.

Gävle kommun bekämpar i nuläget inte parkslide/Jätteslide, men kartlägger bestånd på kommunal mark för eventuella framtida åtgärder.

Gavlegårdarna har genomfört ett test att bekämpa Parkslide med hetvatten och socker via *Svensk ogräsbekämpning* som verkar lovande.

- Har kommunen genomfört åtgärder för stärka medvetenheten och kunskapen om invasiva arter bland tjänstemän och allmänhet? Om ja, beskriv på vilket sätt och eventuella resultat. Svar: Bekämpning av invasiva växter är diskuterad på nämndmöte under hösten 2020. Allmänheten kan ta del av information som finns på vår hemsida [Invasiva arter och trädssjukdomar – Gävle kommun \(gavle.se\)](https://www.gavle.se/invasiva-arter-och-tradsjukdomar).
- Har kommunen under det senaste året haft projekt, egna eller i samarbete med andra aktörer, som gynnar pollinatörer? Om ja, beskriv åtgärden/-rorna och eventuella resultat. Svar: Skötsel av ett flertal örtbackar görs årligen, vilket gynnar pollinatörer.

Kommunen anlade en äng i Andersberg maj 2020 (med kompletteringar höst 2020) i enlighet med ett medborgarförslag som kom in till kommunen 2019. Investeringen var en kompletterande åtgärd till det arbete kommunen gör för att stärka ekosystemtjänsterna och gynna den biologiska mångfalden.

Projektets syfte var:

1. Att stärka ekosystemtjänsterna och gynna den biologiska mångfalden i tätortsnära natur.
2. Skapa ett långsiktigt livskraftigt bestånd för ett rikt växt och djurliv.
3. Ge invånarna i staden ett besöksmål, en rekreationsplats, med tillgång till en god natur- och kulturmiljö
4. Bidra med naturpedagogik och kunskapshöjande åtgärder kring ekosystem och biologisk mångfald till nuvarande och kommande generationer.

Anläggningen av äng kompletterades med bibäddar i slänter, insektshotell samt en förbättrad brynzon. Detta genom statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt, LONA.

Just nu pågår etableringsskötsel och vi har inte utvärderat resultatet närmare ännu. Det är i alla fall uppskattat av boende i området, något vi fått meddelanden om i våra ärendehanteringssystem.

Ett annat projekt är EU projektet Augmented urbans, där Gavlegårdarna inventerade insekter i Hemsta och på Ulvsättersvägen i Sätra.

- Har kommunen under det senaste året inventerat inventera växt- och djurarter på kommunal mark? Om ja, beskriv kortfattat syftet och eventuella resultat.
Svar: Det har gjorts NVI:er i ett flertal av pågående planarbeten för att identifiera och kunna ta hänsyn till naturvärden.

- Har kommunen under det senaste året genomfört eller medverkat i åtgärder som stärker förutsättningarna till fortlevnad och bevarande av skyddsvärda och/eller hotade arter och naturtyper? Om ja, beskriv kortfattat på vilket sätt och eventuella resultat.

Svar: I mars 2020 bildade kommunen Limöns naturreservat. Naturreservatet är mycket artrikt och rymmer ett stort antal naturvårdsarter och Natura 2000-naturtyper.

Kommunen har genomfört ett floravårdsprojekt där några exemplar av den sällsynta kärlväxten solvända har flyttats från en av kommunens örtbackar (där den är relativt vanligt förekommande) till en annan örtbacke där den tycktes ha försvunnit.

Hänsyn till naturvärden och grönstruktur görs i alla detaljplaner som kommunen tar fram.

- Har det genomförts några övriga åtgärder som bidrar till miljömålet *Ett rikt växt- och djurliv*?
- Har det genomförts eller tagits beslut som kan anses motverka måluppfyllelse?